

"ישיבישע בלאט" - "הדף היומי" מבחר "שאלות ותשובות" ל"עיון והעמקה" בדברי הגמרא

דף כ.

השאלות

1. שאילו אכל בתחילה אנו לוקה אלא אחת, וקשה הרי היא טבל לתרומה, וטבל למעשרות ולתרומת מעשר ולמה לא ילקה שתיים?
2. ותפשוט בעיא דרב פפא, ויל"ע מה נפשטה להקל או להחמיר?
3. חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת, ודעת הרמב"ם (ע"ז יב' יב') דרק אם התרו בו חמש התראות, ואף כשעושה בבת אחת (עי' דינא דחיי על הסמג' לאוין סג'), וקשה מאי שנא מקרחה דשם פסק (ע"ז יב' טו') דאם טבל אצבעותיו בסם וקרחה בבת אחת ה' קריחות על ה' מתים חייב חמש אף שהיה בהתראה אחת?
4. על הראש שתיים אחת מכאן ואחת מכאן, ועי' תס' כאן ובשבועות ג. דחייב שתיים אפילו נטלן בפעם אחת ובהתראה אחת, וצ"ע מאי שנא מקרחה ושריטה?

כגון דעילינהו בטיבלייהו וכו', והנה הרמב"ם לא הביא דין זה להלכה, וביארו האחרונים שאחר תירוצו של רבינא נדחה תי' זה מהלכה, ולא מהני דין "כמי שהורמו" להחשב מופרש לענין איסורים (עי' אחיעזר ח"ג סג' ג, ואבי עזרי אישות ה' ד').

והמקיף פאת ראשו, ושיעור הקפה לכאורה הוא ב-ב' שערות, וכל'ה בתוספתא ד' ד', ועי' רמב"ם ע"ז יב' ו' ששמענו מזקנינו שיש להניח מ' שערות, ועי' חת"ס דזהו מדרבנן, ומדאורייתא סגי להשאיר ב' שערות, ובסמ"ג לאוין נל נקט להיפך שיש להשאיר הכל ותולש ב' שערות זהו שיעור לחיוב.

ואינו חייב עד שיטלנו בתער, ובראשונים נחלקו האם זה גם בהקפת הראש, עי' בשו"ע ונ"מ ליטול הפאות במספרים כעין תער האם מותר.

ואין לי אלא בכהנים וכו', ומ"מ פסק הרמב"ם (ע"ז יב' טו') שאינו לוקה אלא אחת, ובספר המצוות ל"ת קע' ביאר דבריו דהלאוין משלימים אחד לשני, ועי' ערוך לנר ומנחת חינוך תסז' א' שנסתפקו מה הדין אם התרו בכהן בלאו של ישראל, או להיפך האם מהני ההתראה.

ע"ב

1. והתנן נזיר שהיה שותה, ומאי קושיא, הלא הכא כתיב לימוד מיוחד "קרח"?
2. דסך חמש אצבעותיו נשא וכו', ומבואר דבסם חייב, וקשה למה כתב הרמב"ם (נזירות ה' יב') שנזיר שהעביר על ראשו סם אינו לוקה ורק ביטל עשה?
3. אחד המקיף ואחד הניקף, ויל"ע מה המקור מהפסוק?
4. רבא אמר במקיף לעצמו וכו', והנה יל"ע לדעת רבא מי שילביש בגד כלאים לעצמו האם ילקה שתיים?

ומודים חכמים וכו' במלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת שהוא חייב, ועי' ביאור הלכה שמי ד"ה אפילו, שדן בכמה דברים שהתחדשו כאן, שחייב ביד וא"צ כלי, ושסגי בשערה אחת, ושחשיב כמלאכה הצריכה לגופה, ועוד הסתפק מה הדין בנשארו לואחר הליקוט עוד לבנות, אם חייב. ולגבי חיובו בחול משום "לא ילבש" עי' רמב"ם ע"ז יב' ו' שנחלק עם הראב"ד אם לוקה באחת או רק בשתיים (ראב"ד), ועי' כסף משנה ובב"י י"ד קפב' שביארו שיטתו, וע"ע ערוך לנר.

שבלת זקנו עי' ריטב"א דזה הזקן שעל הסנטר, ועי' ב"י י"ד קפא' דנקרא שבלת משום ששם הוא בולט.

בס"ד

התשובות

1. השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו' כן הקשה הריטב"א ותירץ דשם טבל אחד הוא, ויש להבין דהא נלמד משני פסוקים שונים, טבל לתרומה מ"ולא יחללו", וטבל למעשרות מ"לא תוכל לאכול בשערך" ועי' ערוך לנר.
2. עי' תוס' וריטב"א דנפשטה להחמיר, ובר"ח ביאר שנפשטה להקל עי' ערוך לנר, וכ"פ הרמב"ם מע"ש ב' ח', ועי"ש כסף משנה, מרכבת המשנה, ואור שמח.
3. כתב האבי עזרי (ע"ז יא' ז') דבקרחה כיון שיש לה שיעור, הפסוק לא נצרך כדי לחלק את האיסורין, אלא כדי לחלק הגופין וכאילו הוי ה' גופין מחולקין (וסגי גם בהתראה אחת כמבואר בחולין פב. ובתוס' זבחים עח.), אבל בשריטה כיון שאין לה שיעור, לא נצרך הפסוק אלא לחלק את המעשים לה' עבירות, וממילא בלא התראה לא יהיה חילוק עבירות.
4. עי' בראשונים, ובתוי"ט ביאר שהקפה ושריטה אין איסורה בעצם המעשה אלא נאסר כיון שנעשה על המת, אבל פאת הראש כיון שעצם ההקפה היא האיסור כל דבר מתחייב, רק שהקשה ברש"ש דא"כ יש לו להתחייב על כל 2 שערות כדעת התוספתא שהזכרנו לעיל.

ע"ב

1. כן הקשו הרמב"ן והריטב"א ויישבו כמו שביארנו לעיל דכל הפסוק בה ללמד שכל קרחה הוא מעשה בפני עצמו, ולא תימה שכיון שהכל בא על המת הכל כמעשה אחד, אבל עדיין בעי חילוק התראות כמו בכל התורה.
2. עי' שיעורי הגר"ש, ובצפנת פענח (איסו"ב טז' ט') כתב דבאמת חייב משום "נקרח" ולא משום קורח.
3. עי' רמב"ן וריטב"א דהוא ממשמעות דקרא לא תקיפו לשון רבים, ונ"מ לזקן דכתיב לא תשחית, או שהוא משמעות הפסוק, ועוד דכתיב פאת ראשכם משמע דקאי אניקף.
4. עי' רמב"ם כלאים י' לא' דמלביש כלאיים לחבירו אם לובש שוגג לוקה מלביש, ואם לובש מזיד לוקה לובש, ומלביש עובר משום לפני עור, ועי' מנחת חינוך תקנא' ה' דלפי זה אין היכי תימצי שבכלאים ילקה שתיים, ועי' שיעורי הגר"ש תסה' דבכלאיים גדר האיסור הוא לא לעשות אדם לבוש בכלאיים וממילא לא שייך לעבור על זה פעמיים באותו מעשה, לעומת הקפה שיש איסור על ההקפה ואיסור שיהיה מוקף.

לע"נ מרת אביבה בת הגר' משה ע"ה נלבי"ע ד' תשרי

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל מידי יום
שלח בקשה לכתובת הנ"ל והדף יישלח אליך בל"נ מידי יום.

בע"ה בקרוב יפתח קו טלפון בו יהיה ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום, וכן לענות תשובות נוספות לשאלות - עקבו אחרי ההודעות.